

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy Mgr. Aleše Roztočila a soudců JUDr. Jiřího Pally a Mgr. Petry Weissové v právní věci žalobkyně: **SANTAL spol. s r. o.**, IČO: 424 08 121, se sídlem Jiráskova 738, Třeboň, zast. JUDr. Martinem Bohuslavem, advokátem, se sídlem Italská 2581/67, Praha 2, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 427/31, Brno, proti rozhodnutí žalovaného ze dne 4. 8. 2022, č. j. 28922/22/5200-11431-711360, o kasační stížnosti žalobkyně proti rozsudku Krajského soudu v Českých Budějovicích ze dne 14. 2. 2024, č. j. 63 Af 9/2022-74,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **se zamítá**.
- II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

I. Přehled dosavadního řízení

[1] Žalovaný v záhlaví uvedeným rozhodnutím zamítl odvolání žalobkyně a potvrdil rozhodnutí (dodatečné platební výměry) Finančního úřadu pro Jihočeský kraj (dále též „správce daně“) ze dne 12. 11. 2020, č. j. 2214897/20/2214-50522-303595, a ze dne 4. 11. 2020, č. j. 2214921/20/2214-50522-303595, kterými byla žalobkyni za každé zdaňovací období let 2016 a 2017 doměřena daň z příjmů právnických osob vyšší o částku 517.750 Kč a stanoveno penále ve výši 103.550 Kč. Důvodem doměření daně bylo zneužití práva, které správce daně spatřoval v tom, že žalobkyně zaúčtovala do nákladů ovlivňujících základ daně úroky z dluhopisů s nominální hodnotou 1 Kč (dále jen

„korunové dluhopisy“), které emitovala ve snaze získat neoprávněnou daňovou výhodu, neboť neprokázala ekonomickou racionalitu emise těchto dluhopisů.

[2] Žalobkyně podala proti rozhodnutí žalovaného žalobu, kterou krajský soud nadepsaným rozsudkem zamítl. Poukázal na skutečnost, že v obdobné věci též žalobkyně týkající se doměření daně z příjmů právnických osob za zdaňovací období let 2013 a 2014 již dříve rozhodoval. V rozsudku ze dne 23. 6. 2021, č. j. 61 Af 6/2020-87, dospěl k závěru, že hlavním cílem emise korunových dluhopisů bylo získání neoprávněné daňové výhody, čímž ze strany žalobkyně došlo ke zneužití práva. Vzhledem k tomu, že tento závěr potvrdil i Nejvyšší správní soud v rozsudku ze dne 28. 12. 2023, č. j. 3 Afs 233/2021-135, neshledal krajský soud důvod se od něj odchýlit a aplikoval jej i v nyní souzené věci. Krajský soud se dále zabýval vymezením pojmu zneužití práva. S odkazem na judikaturu NSS a Soudního dvora Evropské unie (SDEU) konstatoval, že za zneužití práva je nutno považovat situaci, kdy jediným či primárním důvodem posuzovaných transakcí je získání daňové výhody, neboť jinak postrádají ekonomický smysl. Takto vytvořený náklad z podstaty věci nemůže materiálně splňovat podmínky daňové uznatelnosti ve smyslu § 24 zákona č. 586/1992 Sb., o daních z příjmů.

[3] Správní orgány dostatečně prokázaly naplnění znaků zneužití práva. Na emisi dluhopisů se podílely výhradně spojené osoby, tj. jednatel a jeho manželka, což oslabuje argumentaci žalobkyně, která své počínání zdůvodňuje tržními mechanismy. Tržním mechanismům odporuje i koncipování podnikání žalobkyně jako rodinné společnosti. Z tohoto důvodu pak žalobkyně nenabízela dluhopisy třetím osobám, ačkoliv by jí to mohlo přinést nový kapitál. Upsáním dluhopisů by přitom třetí osoby nemohly získat vliv nad fungováním žalobkyně, neboť s nimi nejsou spojena žádná rozhodovací práva. Za tržní jednání nelze považovat ani poskytnutí bezúročné půjčky žalobkyni jejím jednatelem. Není pak zřejmé, proč žalobkyně nevyužívala možnosti poskytnutí bezúročné půjčky od jednatele kontinuálně za účelem profinancování záměru a přistoupila k emisi úročených dluhopisů. Nestandardní je též skutečnost, že žalobkyně v roce 2012 vyplatila jednatele nadstandardní zálohu na mzdu a přeplatek mzdy v souhrnné výši 14.616.000 Kč (tj. zhruba dvojnásobek oproti letům 2010 a 2011), tyto prostředky pak jednatel žalobkyni bezúročně půjčil. K její výplatě došlo nestandardně již v prosinci, ačkoliv v ostatních letech byla vyplácena až v lednu následujícího roku, a rozhodla o něm valná hromada, kterou tvoří pouze jednatel. Žalobkyně smysluplně nevysvětlila, proč dluhopisy emitovala koncem roku 2012, přestože finanční prostředky z půjček od jednatele a jeho manželky s nulovým či nízkým úrokem měla k dispozici až do konce roku 2013. Žalobkyně přesto tyto dluhy nahradila závazky z dluhopisů s úrokovou sazbou 10,9 % ročně po dobu dvaceti let, ačkoli šlo jen o nahrazení krátkodobých závazků dlouhodobými bez jakéhokoliv dodatečného navýšení finančních prostředků. S načasováním první emise dluhopisů v prosinci 2012 a se zvolenou nominální hodnotou 1 Kč pak souvisí i jejich druhotný daňový efekt, spočívající v nulové výši srážkové daně z úroků z nich plynoucích podle § 36 odst. 3 zákona o daních z příjmů, ve znění účinném do 31. 12. 2012, ve spojení s čl. IV bod 2 zákona č. 192/2012 Sb. Veškeré popsané kroky činil jednatel právě za tím účelem,

pokračování

aby na sklonku roku 2012 stihl emisi korunových dluhopisů uskutečnit.

[4] Krajský soud nezpochybil, že žalobkyně realizovala svůj investiční záměr (Rekonstrukce a dostavba výrobních hal), avšak ze správního spisu, ani z tvrzení žalobkyně nevyplývá, že by v této souvislosti byla emise dluhopisů (v dané podobě, rozsahu a čase) skutečně potřebná. Žalobkyně se v horizontu 20 let zatížila úroky přes 54 milionů Kč (čistý příjem upisovatelů), což přesahuje celkovou výši investic v letech 2013 až 2016, ačkoli v době emise dluhopisů disponovala dostatečnými finančními prostředky na investiční záměr i na běžné výdaje provozní povahy. Lze přisvědčit správním orgánům, že žalobkyně by při racionální a tržními principy limitované úvaze k emisi dluhopisů v prosinci 2012 nepřistoupila, pokud by upisovateli nebyli jednatel a jeho manželka. Žalobkyně tímto postupem zamýšlela vytvořit dlouhodobé zatížení vysokými nákladovými úroky, jež hodlala uplatňovat coby daňově uznatelné náklady ve smyslu § 24 zákona o daních z příjmů, a zároveň zajistit nezdaněný příjem v podobě těchto úroků pro jednatel a jeho manželku. Jednalo se tedy o transakce bez reálného ekonomického významu, jejichž převažujícím smyslem bylo vytvoření podmínek pro získání daňové výhody žalobkyně i upisovatelů. Uvedený postup je však v rozporu se smyslem zákona o daních z příjmů. V posuzovaném případě tak byly naplněny podmínky pro aplikaci institutu zneužití práva. Správce daně proto nemohl nákladové úroky z emitovaných dluhopisů uznat coby náklady ve smyslu § 24 zákona o daních z příjmů. Ačkoliv žalobkyně formální podmínky pro daňovou uznatelnost úroků podle § 24 zákona o daních z příjmů naplnila, učinila tak postupem zneužívajícím právo. Rovněž u částky 2.483.500 Kč, získané při upsání dluhopisů v prosinci 2013 nad rámec zápočtu pohledávky z doposud nevyplaceného úroku z předchozích dluhopisů lze mít pochybnosti, zda žalobkyně tyto prostředky skutečně potřebovala a zda se nejednalo jen o další zatížení nákladovými úroky s cílem jejich daňového odpočtu.

[5] Krajský soud nerozporoval, že emise korunových dluhopisů před koncem roku 2012 zakládala legitimní možnost upisovatelů uplatnit nulovou daň z příjmů a snížit základ daně o náklady vynaložené na výplatu úroků z emitovaných dluhopisů. Tento postup však bylo možné uplatnit pouze v případě, že jediným či převažujícím úmyslem nebyl zisk daňového zvýhodnění. V případě žalobkyně však došlo k emisi dluhopisů pouze za tímto účelem, přičemž transakce tuto emisi provázející byly činěny na základě uměle vytvořených podmínek za nestandardních okolností, čímž se žalobkyně dopustila zneužití práva. Vyjádření zástupců Finanční správy ČR citovaná žalobkyní pak nemohla založit legitimní očekávání daňových subjektů.

II. Obsah kasační stížnosti a podání účastníků řízení

[6] Proti tomuto rozsudku krajského soudu podala žalobkyně (dále též „stěžovatelka“) **kasační stížnost**. Namítla, že nebyly naplněny zákonné podmínky pro aplikaci institutu zneužití práva. Podle judikatury Nejvyššího správního soudu je institut zneužití práva nástrojem *ultima ratio*, který by měl být aplikován pouze výjimečně, pokud nelze danou

situaci posoudit podle běžných zákonných pravidel. V případě stěžovatelky bylo možné posoudit daňovou uznatelnost úroků z korunových dluhopisů, které upsala spojená osoba, podle § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů, a případně upravit výši uznatelné části úroků tak, aby odpovídala běžnému tržnímu úroku. Proto neměl být institut zneužití práva vůbec aplikován.

[7] V případě stěžovatelky nedošlo k naplnění objektivní ani subjektivní podmínky pro aplikaci institutu zneužití práva. Krajský soud pochybil, když ve shodě s žalovaným potvrdil, že refinancování krátkodobých půjček dluhopisy a následné uplatnění úrokových nákladů z dluhopisů bylo v rozporu se smyslem a účelem § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů, a vedlo tak k získání nedovolené a zákonem nepředpokládané výhody na straně stěžovatelky. Stěžovatelka refinancovala krátkodobé financování ve formě půjčky financováním dlouhodobým ve formě dluhopisů, aby zajistila dostatečné a dlouhodobé prostředky pro realizaci svého investičního záměru. Uplatnění nákladových úroků z dluhopisů jako daňově účinného nákladu tak nemohlo představovat nedovolené daňové zvýhodnění, neboť stejného zvýhodnění lze dosáhnout i u jakéhokoliv jiného komerčního způsobu financování z cizích zdrojů. Není sporu o tom, že stěžovatelka předmětné finanční prostředky skutečně využila k realizaci investičního záměru, a úrokové náklady proto musí být daňově uznatelné. Nelze tedy hovořit o fiktivních transakcích, a tedy ani o aplikaci principu zneužití práva.

[8] Nesprávný je též závěr krajského soudu, že vyjádření zástupců Finanční správy ČR nejsou způsobila založit legitimní očekávání daňových subjektů. Stěžovatelka byla v průběhu let na základě veřejných vyjádření představitelů Finanční správy ČR ujišťována, že emise korunových dluhopisů není v rozporu se smyslem a účelem zákona o daních z příjmů a nejedná se o zneužití práva. Odkázala na náleží Ústavního soudu ze dne 14. 2. 2008, sp. zn. III. ÚS 705/06, z něž vyplývá, že kromě rozhodovací praxe mohou legitimní očekávání založit i veřejná ujištění příslušných orgánů. Nelze proto postihovat daňové subjekty za to, že jednaly v dobré víře v souladu s tehdejší běžnou správní praxí. Oprávněnost emitování korunových dluhopisů a nulového zdanění úroků z nich plynoucích vyplývá i z následného legislativního vývoje daňového režimu korunových dluhopisů (změna způsobu pro výpočet srážkové daně). Sporné bylo navíc vždy pouze zdaňování úrokového příjmu u fyzických osob, nikoliv daňová uznatelnost úroků jako nákladů u emitenta.

[9] Krajský soud v rozporu s požadavky zákona a judikatury dovozoval zneužití práva pouze na základě existence zákonem nespécifikovaných podezřelých okolností, aniž by současně hodnotil ekonomickou podstatu emise dluhopisů (účel transakce). Stěžovatelka přistoupila k financování investičního záměru emisí korunových dluhopisů, neboť nedisponovala dostatečnými vlastními finančními prostředky na financování realizace záměru a bylo jí odepřeno získání bankovního úvěru. Krajský soud ani správní orgány přitom nezpochybnily potřebu externího financování realizace záměru. Záměr byl projektem dlouhodobého charakteru, a bylo proto potřeba zajistit odpovídající

pokračování

dlouhodobé financování. Poskytnuté krátkodobé půjčky od jednatele stěžovatelky a jeho manželky sloužily pouze k překlenutí období, dokud se nepodaří zajistit dlouhodobou formu financování. Část dluhopisů byla upsána jednatelem a jeho manželkou, zbývající část byla nabídnuta veřejně. Jelikož žádný z externích investorů dluhopisy neupsal, upsal i zbývající část emise jednatel. Část celkové sumy upsaných dluhopisů byla uhrazena zápočtem s poskytnutými krátkodobými půjčkami a část byla uhrazena bankovním převodem. V návaznosti na vydání dluhopisů se stěžovatelce podařilo získat další dvě formy financování, a to dotace a bankovní úvěry. V průběhu následujících let byl investiční záměr skutečně a prokazatelně realizován. Financován byl z emise dluhopisů, bankovních úvěrů, dotace a vlastních zdrojů. Stěžovatelka se tak realizací záměru snažila rozvíjet své podnikání. Hlavním účelem emise dluhopisů tak nebylo získání daňové výhody, jak skrze aplikaci institutu zneužití práva tvrdí krajský soud i správní orgány, ale získání financování pro realizaci investičního záměru.

[10] Na skutečnosti, že dluhopisy upsal jednatel stěžovatelky a jeho manželka, nelze spatřovat nic podezřelého či nestandardního, neboť při emisi dluhopisů společnosti je zcela standardní, že alespoň část upíše její jednatel. Jednalo se pouze o obchodní rozhodnutí, zda se jednatel stěžovatelky bude podílet na financování investičního záměru, které nepodléhá soudnímu přezkumu a je irelevantní pro aplikaci zneužití práva. Relevantní není ani termín vydání dluhopisů, a s tím spojená tvrzená předčasnost refinancování, neboť racionální osoba bude refinancování řešit s dostatečným předstihem a využije k tomu ekonomicky nejvýhodnější formu. Nestandardní okolnost nelze spatřovat ani v úhradě části dluhopisů zápočtem, neboť započtení dluhů představuje zcela standardní způsob splnění závazku. Krajský soud ani správní orgány se přitom nevypořádaly s tím, že část dluhopisů byla uhrazena přímým převodem. Podezřelou okolností není ani rozdílná výše úrokové sazby dluhopisů oproti původním krátkodobým půjčkám, neboť požadavek na dlouhodobé bezúplatné poskytnutí finančních prostředků by odporoval ekonomické racionalitě. Zároveň však stanovená úroková sazba odpovídala běžné výši poskytované u dluhopisů v dané době. Posouzení výše úrokové sazby mezi spojenými osobami není otázkou zneužití práva, ale aplikace § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů. Rovněž nelze souhlasit, že nebyla prokázána ekonomická racionalita emise dluhopisů. Stěžovatelka emitovala dluhopisy v době, kdy byl režim pro jejich vydávání záměrně uvolněn, kvůli potřebě financovat jednorázový investiční záměr. Rovněž na výši odměny vyplacené jednatelem stěžovatelky nebylo nic nestandardního, neboť stěžovatelka vyplácela jednatelem odměny v řádu milionů korun každý rok, a to v návaznosti na své finanční výsledky. Účelovým nebyl ani čas vyplacení odměny. Krajský soud tak na základě podezřelých okolností zpochybnil výhradně zvolený způsob financování, což však k aplikaci institutu zneužití práva nepostačuje, neboť z něj nijak nevyplývá převažující účel transakce.

[11] Závěr krajského soudu o neuznání úroků z dluhopisů v plné výši by byl nesprávný a nezákonný i v případě, že by k naplnění podmínek pro aplikaci institutu zneužití práva došlo. Z judikatury SDEU i NSS totiž plyne, že v případech zneužití práva má správce daně usilovat o navození stavu, jako by ke zneužití práva nedošlo. Pokud tedy správní

orgány nepovažovaly úroky z emitovaných dluhopisů za daňově uznatelné, pak by, aby nastolily stav, jako by k vydání těchto dluhopisů nedošlo, musely stěžovatelce uznat náklady ve výši úroků, za které by byla stěžovatelka schopna si předmětné finanční prostředky opatřit prostřednictvím úvěru nebo jiného dostupného zdroje financování. Krajský soud však tuto skutečnost nezohlednil, a posoudil tak aplikaci zákazu zneužití práva v rozporu s judikaturou.

[12] Stěžovatelka dále namítá, že závěry rozsudku NSS č. j. 3 Afs 233/2021-135, vydaného dříve v její věci, jsou v rozporu s ustálenou judikaturou (rozsudky NSS ze dne 27. 12. 2023, č. j. 2 Afs 200/2021-37, a ze dne 25. 3. 2010, č. j. 5 Afs 25/2009-98, č. 2070/2010 Sb. NSS), dle které je naprosto racionální shromažďovat finanční prostředky s předstihem a je čistě na úvaze daňového subjektu, jaký zdroj financování zvolí. Závěr o zneužití práva tak nelze stavět na tom, že stěžovatelka finanční prostředky z dluhopisů údajně nepotřebovala a refinancování bylo učiněno předčasně. Stěžovatelka poukázala též na skutkové odlišnosti rozsudků ze dne 16. 8. 2022, č. j. 7 Afs 49/2022-26, a ze dne 31. 5. 2022, č. j. 4 Afs 376/2021-60, od jejího případu, pro které nelze závěry těchto rozsudků aplikovat na její situaci. Uvedené rozsudky byly založeny na zjištění, že emitent emisí nezískal nové finanční prostředky. Stěžovatelka však nové finanční prostředky získala, a to původně formou půjčky, která byla nahrazena dluhopisy.

[13] Rozsudek krajského soudu je navíc vnitřně rozporný, jelikož stěžovatelce byl bezdůvodně odepřen odpočet nákladových úroků od základu daně také z části emitovaných dluhopisů, u kterých nelze zpochybnit zřejmou ekonomickou racionalitu, neboť za ně jednatel uhradil stěžovatelce částku 2.483.500 Kč na bankovní účet. Stěžovatelka tak získala nové finanční prostředky, které byly prokazatelně využity na realizaci záměru.

[14] Žalovaný ve **vyjádření ke kasační stížnosti** neshledal důvod odchýlit se od závěrů rozsudku NSS č. j. 3 Afs 233/2021-135, neboť podstata nyní posuzované věci je obdobná. Závěry rozsudků NSS č. j. 2 Afs 200/2021-37 a č. j. 5 Afs 25/2009-98 na nynější věc nedopadají, resp. stěžovatelka z nich vyvozuje nesprávné závěry. Ze skutkových okolností posuzovaného případu vyplynulo, že transakce byly uskutečněny především za účelem zatížení stěžovatelky nákladovými úroky spojenými s emitovanými dluhopisy a k vytvoření umělého zadlužení stěžovatelky za účelem snížení její daňové povinnosti. Nosným důvodem byla absence externího financování, neboť emise dluhopisů nepřinesla stěžovatelce žádné dodatečné prostředky. Významnou okolnost představuje vyplacení nestandardní zálohy na mzdu jednatele stěžovatelky v prosinci ve výši dvojnásobku oproti letům 2010 a 2011, neboť ten je obratem vrátil stěžovatelce zpět ve formě půjčky v potřebné výši k následnému zápočtu s emisním kurzem. Stěžovatelka následně pouze nahradila krátkodobé závazky dlouhodobými závazky, aniž by došlo k navýšení finančních prostředků. Vyjádření zástupců Finanční správy stran korunových dluhopisů ani stanovení daně správcem daně nemohla stěžovatelce založit legitimní očekávání o oprávněnosti jejího postupu. Přes formální splnění zákonných podmínek daňové

pokračování

uznatelnosti nákladů (úroků z dluhopisů) podle § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů nedošlo k naplnění smyslu a účelu tohoto ustanovení, přičemž hlavním účelem bylo získání daňové výhody vytvořením umělých podmínek pro její dosažení, jež byla umožněna propojeností osob podílejících se na transakci. Objektivní i subjektivní podmínky pro aplikaci institutu zneužití práva tak byly naplněny. S ohledem na komplexní zhodnocení transakce a na všechny vzájemné souvislosti je nedůvodná též námitka stran nezohlednění částky 2.483.500 Kč získané při upsání dluhopisů v roce 2013.

[15] Stěžovatelka v **replíce** opětovně shrnula podstatu transakce a její ekonomickou racionalitu. Je přesvědčena, že závěry rozsudků NSS č. j. 2 Afs 200/2021-37 a č. j. 5 Afs 25/2009-98 jsou na její případ aplikovatelné. Ve světle uvedených rozsudků mělo být refinancování provedené stěžovatelkou s předstihem posouzeno jako ekonomicky racionální a nemělo být považováno za zneužití práva. Rovněž je čistě na úvaze daňového subjektu, zda bude určitý záměr financovat z vlastních či cizích zdrojů. Přístup žalovaného, kdy pro posouzení daňové uznatelnosti úrokových nákladů je rozhodná zvolená forma financování, je tak nepřijatelný. Soukromý majetek jednatel a majetek stěžovatelky nelze automaticky spojovat a vnímat je jako jeden celek. Finanční prostředky poskytnuté stěžovatelce jednatel společnosti, ačkoliv se jedná o finance poskytnuté spojenou osobou, je proto potřeba vnímat jako nové finanční prostředky. Skutečnost, že kupní cena ve výši 2.483.500 Kč z prodeje dluhopisů byla uhrazena s předstihem, není nestandardní a pro posouzení otázky uznatelnosti nákladových úroků je zcela irelevantní. Závěry rozsudku NSS č. j. 3 Afs 233/2021-135 ve věci stěžovatelky nelze bez dalšího aplikovat na nyní posuzovaný případ vzhledem k odlišným skutkovým okolnostem.

[16] Žalovaný v **duplice** uvedl, že stěžovatelka vychází z nesprávného předpokladu, že úroky související s emitovanými korunovými dluhopisy uplatnila jako daňově účinné náklady v souladu se smyslem a účelem § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů. To však žalovaný i krajský soud vyvrátili, a stěžovatelce proto nemohlo vzniknout legitimní očekávání o správnosti jejího postupu. Neopodstatněné je též tvrzení stěžovatelky, že daňová uznatelnost úroků měla být posuzována dle § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů, neboť obvyklá výše úroků nebyla rozporována a nebyla předmětem řízení.

[17] Stěžovatelka v **triplice** vyjádřila přesvědčení, že v době vydání dluhopisů i po jejich vydání měla veškeré zákonem aprobované důvody legitimně předpokládat, že její jednání je v souladu se smyslem a účelem zákona. Žalovaný neprokázal naplnění subjektivní podmínky zneužití práva, když zneužití práva dovozoval pouze z formy financování ve spojení s podezřelými okolnostmi. Žalovaný měl, v souladu s rozsudkem NSS ze dne 23. 7. 2024, č. j. 10 Afs 16/2023-78, č. 4630/2024 Sb. NSS, v případě stěžovatelky prokázat, že zajištění dlouhodobého financování pro uskutečnění investičního záměru spočívajícího ve výstavbě nového výrobního areálu bylo možné uskutečnit i bez emise dluhopisů.

[18] Žalovaný v **kvadruplici** považuje odkaz stěžovatele na rozsudek NSS

č. j. 10 Afs 16/2023-78 za nepřipadný. Předmětný rozsudek se zabýval ne/prokázáním naplnění podmínek pro aplikaci zneužití práva v případě osvobození vyplacených podílů na zisku dle § 19 zákona o daních z příjmů. V nyní řešeném případě se však jedná o situaci zneužití práva při emisi korunových dluhopisů, tj. neprokázání naplnění podmínek „daňové uznatelnosti“ úrokových nákladů dle § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů.

[19] Stěžovatelka v **pentaplice** uvedla, že rozsudek č. j. 10 Afs 16/2023-78 se sice nezabýval problematikou korunových dluhopisů, týkal se však zneužití práva a podmínek pro jeho aplikaci. Jeho závěry jsou tak aplikovatelné i na případ stěžovatelky. Ve skutkově obdobném případě shledal Městský soud v Praze v rozsudku ze dne 25. 9. 2024, č. j. 8 Af 14/2023-119, že ke zneužití práva nedošlo. Městský soud v uvedeném rozsudku přihlédl ke skutečnosti, že dluhopisy byly nabídnuty také třetím osobám, k čemuž došlo i v případě stěžovatelky. Z rozsudku také vyplývá, že základním cílem existence obchodní společnosti a její podnikatelské činnosti je vytvářet zisk svým vlastníkům. V této souvislosti lze poukázat, že ač jednatel stěžovatelky stěžovatelce opakovaně finance poskytoval, a to i bezúročně, nebyla to jeho povinnost. Smyslem existence stěžovatelky totiž je svému majiteli generovat zisk, nikoliv naopak pohlcovat jeho soukromé finance. Nelze tedy stěžovatelce přičítat k tíži, že jí její společník neposkytl 20 milionů Kč na 20 let v režimu bezúročné půjčky. Volba formy financování byla volena s ohledem na svůj hlavní účel, tj. zajištění dlouhodobého financování, ale zároveň tak, aby byla výhodná pro obě smluvní strany. Je na stěžovatelce, jakým způsobem a jakou formou své vztahy upraví, jak vyplývá z rozsudku NSS ze dne 29. 10. 2024, č. j. 9 Afs 51/2024-58. Z uvedeného rozsudku též plyne, že personální propojenost může být i skutečností svědčící ve prospěch daňového subjektu.

III. Posouzení kasační stížnosti

[20] Nejvyšší správní soud nejprve posoudil zákonné náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že byla podána včas, osobou oprávněnou, proti rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost ve smyslu § 102 s. ř. s. přípustná, a stěžovatelka je v souladu s § 105 odst. 2 s. ř. s. zastoupena advokátem. Poté Nejvyšší správní soud přezkoumal důvodnost kasační stížnosti dle § 109 odst. 3 a 4 s. ř. s., v mezích jejího rozsahu a uplatněných důvodů. Neshledal přitom vady podle § 109 odst. 4 s. ř. s., k nimž by musel přihlédnout z úřední povinnosti.

[21] Kasační stížnost není důvodná.

[22] Podle 24 odst. 1 věty první zákona o daních z příjmů, ve znění účinném pro posuzovaná zdanitelná období, *výdaje (náklady) vynaložené na dosažení, zajištění a udržení zdanitelných příjmů se pro zjištění základu daně odečtou ve výši prokázané poplatníkem a ve výši stanovené tímto zákonem a zvláštními předpisy.*

[23] V posuzované věci je mezi stranami sporné, zda správní orgány oprávněně neuznaly

pokračování

náklady na úroky z dluhopisů emitovaných v roce 2012 stěžovatelkou z důvodu zneužití práva s ohledem na další související okolnosti. Totožnou otázkou se Nejvyšší správní soud zabýval ve věci téže stěžovatelky týkající se doměření daně za zdaňovací období let 2013 a 2014, o níž rozhodl rozsudkem ze dne 28. 12. 2023, č. j. 3 Afs 233/2021-135. Nejvyšší správní soud zjistil, že Ústavní soud odmítl ústavní stížnost stěžovatelky proti právě uvedenému rozsudku jako zjevně neopodstatněnou usnesením ze dne 3. 12. 2024, sp. zn. III. ÚS 621/24. Ústavní soud shledal, že není důvodná námitka, že NSS v uvedeném rozsudku vybočil ze své dosavadní judikatury. Rozsudek shledal logickým, dostatečně odůvodněným a neporušujícím ústavně zaručená práva stěžovatelky. V dalším proto i v této věci soud vychází z rozsudku č. j. 3 Afs 233/2021-135.

[24] Nejvyšší správní soud nepřisvědčil ani námitce stran rozpornosti závěrů výše uvedeného rozsudku s ustálenou judikaturou. Stěžovatelce lze přisvědčit, že v rozsudku NSS č. j. 2 Afs 200/2021-37, kasační soud s ohledem na konkrétní skutkové okolnosti shledal shromažďování finančních prostředků s předstihem před samotnou realizací záměru jako racionální. Rozsudek NSS č. j. 3 Afs 233/2021-135, však tento závěr nijak nepopírá, neboť *a priori* nevylučuje možnost získání finančních prostředků předem, ale vyžaduje ekonomické opodstatnění tohoto postupu. Stěžovatelka přitom pomíjí, že jí byla správními orgány vytýkána právě ekonomická neopodstatněnost jejího postupu (refinancování krátkodobé půjčky korunovými dluhopisy). Nadto rozsudek č. j. 2 Afs 200/2021-37 se týkal (ne)splnění podmínek § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů, zatímco v případě stěžovatelky nebylo sporné, že formálně naplnila podmínky pro daňovou uznatelnost nákladů. Stěžovatelce však byla daň doměřena z důvodu zneužití práva. Závěr rozsudku č. j. 2 Afs 200/2021-37 tak nelze bez dalšího aplikovat na nyní posuzovanou věc stěžovatelky.

[25] Stejně tak rozsudek NSS č. j. 3 Afs 233/2021-135, nepopírá ani závěry rozsudku NSS č. j. 5 Afs 25/2009-98, dle kterého je čistě na úvaze daňového subjektu, zda bude určitý záměr financovat z vlastních nebo cizích zdrojů. Zdůraznil však, že při posuzování, zda lze takové náklady považovat za daňově uznatelné, je nutno vždy zohlednit skutečnou ekonomickou podstatu právních vztahů, s nimiž dané výdaje souvisejí. Stěžovatelce přitom v rozsudku č. j. 3 Afs 233/2021-135 nebyla vytýkána samotná emise dluhopisů, ale s ohledem na konkrétní skutkové okolnosti nelegitimní účel transakce, jímž bylo dosažení daňového zvýhodnění prostřednictvím zneužití práva. V případě rozsudku č. j. 5 Afs 25/2009-98 se navíc jednalo o splnění podmínek daňové uznatelnosti úroků z úvěru čerpaného daňovým subjektem. Jak již však bylo uvedeno výše, v případě stěžovatelky v nyní posuzované věci (a rovněž ve věci č. j. 3 Afs 233/2021-135) se jednalo o posouzení podmínek pro aplikaci principu zákazu zneužití práva.

[26] Stěžovatelka v první řadě namítala nenaplnění podmínek aplikace institutu zákazu zneužití práva. Princip zákazu zneužití práva byl poprvé jako obecný princip formulován v rozhodnutí SDEU ze dne 14. 12. 2000, ve věci C-110/99, *Emsland-Stärke*. Toto rozhodnutí zavedlo dvoustupňový test pro posouzení existence zneužití práva. Podle

tohoto testu nastává zneužití práva, je-li současně naplněn objektivní a subjektivní prvek zneužití práva. Objektivní prvek spočívá v tom, že navzdory formálnímu splnění podmínek daných komunitárním (dnes unijním) právem nebyl naplněn účel dané normy; subjektivní prvek se pak hodnotí jako záměr získat výhodu umělým vytvořením podmínek pro její dosažení. Soudní dvůr následně aplikoval dvousložkový test zneužití práva z rozhodnutí *Emsland-Stärke* v oblasti daně z přidané hodnoty v rozsudku ze dne 21. 2. 2006 ve věci C-255/02, *Halifax*. Princip zákazu zneužití práva se rozšířil z daní nepřímých i na daně přímé. Jedná se např. o rozsudky velkého senátu SDEU ze dne 12. 9. 2006 ve věci C-196/04, *Cadbury Schweppes*; ze dne 13. 3. 2007 ve věci C-524/04, *Thin Cap Group*; dále o rozhodnutí SDEU ze dne 29. 3. 2012 ve věci C-417/10, *3M Italia*; ze dne 4. 12. 2008 ve věci C-330/07, věc *Jobra*.

[27] Na judikaturu SDEU navázala řada rozhodnutí, v nichž NSS zdůraznil, že s ohledem na ochranu legitimního očekávání lze daňovému subjektu odepřít nárokované právo z titulu zneužití práva pouze tehdy, pokud jeho relevantní hospodářská činnost nemá žádné jiné objektivní vysvětlení než získání nároku vůči správci daně, resp. hlavním účelem realizovaných plnění je získání daňového zvýhodnění, a přiznání práva by tudíž bylo v rozporu se smyslem a účelem příslušných ustanovení. Nejedná se přitom o zastírání určitého právního jednání jiným (simulací a disimulací), ale o umělé vytvoření podmínek směřujících k získání daňové výhody – daňový subjekt tedy nic nezastírá, ale od počátku jedná tak, aby daňového zvýhodnění dosáhl (rozsudek NSS ze dne 23. 8. 2006, č. j. 2 Afs 178/2005-64, a rozsudek rozšířeného senátu ze dne 16. 10. 2008, č. j. 7 Afs 54/2006-155, č. 1778/2009 Sb. NSS).

[28] Na oblast přímých daní byl v judikatuře NSS princip zákazu zneužití práva aplikován např. v rozsudku ze dne 10. 11. 2005, č. j. 1 Afs 107/2004-48, č. 869/2006 Sb. NSS, v němž soud uvedl: „Zneužitím práva je situace, kdy někdo vykoná své subjektivní právo k neodůvodněné újmě někoho jiného nebo společnosti; takovéto chování, jímž se dosahuje výsledku nedovoleného, je jenom zdánlivě dovolené. O chování toliko zdánlivě dovolené jde z toho důvodu, že objektivní právo nezná chování zároveň dovolené a zároveň nedovolené; vzhledem k tomu, že ze zásady *lex specialis derogat legi generali* vyplývá, že zákaz zneužití práva je silnější, než dovolení dané právem, není takové chování výkonem práva, ale protiprávním jednáním (viz. Knapp, V.: *Teorie práva*. C. H. Beck, Praha, 1995, s. 184-185). Výkonu práva, který je vlastně jeho zneužitím, proto soud neposkytne ochranu.“

[29] V této souvislosti rovněž Ústavní soud v usnesení ze dne 6. 8. 2008, sp. zn. II. ÚS 2714/07, uvedl, že „ačkoliv finanční právo (zde konkrétně zákon o daních z příjmů a zákon o správě daní a poplatků) institut zneužití práva explicitně nevynechává, neznamená to, že by v této oblasti ke zneužívání práva či jeho obcházení docházet nemohlo, resp. že by chování, jež vykazuje znaky zneužití práva, nemohlo být za takové označeno, a z toho vyvozovány adekvátní právní důsledky. V tomto duchu k problému také soudní praxe přistupuje.“ Nutno dodat, že s účinností novely daňového řádu provedené zákonem č. 80/2019 Sb., je princip zákazu zneužití práva výslovně zakotven v § 8 odst. 4 daňového

pokračování

řádu, a to jako obecný právní princip v daňové oblasti, systematicky zařazený v části první hlavě druhé daňového řádu, tj. mezi základními zásadami správy daní. Podle uvedeného ustanovení se při správě daní *nepřiblíží k právnímu jednání a jiným skutečnostem rozhodným pro správu daní, jejichž převažujícím účelem je získání daňové výhody v rozporu se smyslem a účelem daňového právního předpisu.*

[30] Princip zákazu zneužití práva se tedy v souladu s výše citovanou judikaturou uplatní na oblast daně z příjmů právnických osob, jestliže je prokázáno, že navzdory formálnímu splnění podmínek zákona o daních z příjmů nebyl naplněn účel daňového právního předpisu (objektivní znak), a podmínky pro dosažení daňové výhody byly vytvořeny uměle se záměrem získat daňové zvýhodnění (subjektivní znak; srov. rozsudek NSS ze dne 14. 11. 2019, č. j. 6 Afs 376/2018-46). Judikatura NSS již opakovaně aprobovala uplatnění uvedeného principu i přímo ve vztahu k případům uplatnění nákladů spočívajících v úrocích z emitovaných korunových dluhopisů (rozsudky ze dne 30. 9. 2022, č. j. 1 Afs 103/2022-36, ze dne 28. 4. 2023, č. j. 5 Afs 45/2022-48, či ze dne 15. 8. 2023, č. j. 5 Afs 111/2022-32).

[31] Nejvyšší správní soud nejprve shrnuje mezi stranami nesporné skutečnosti vyplývající ze správního spisu. Stěžovatelka emitovala dne 21. 12. 2012 korunové dluhopisy v celkové jmenovité hodnotě 25.000.000 Kč se splatností 20 let, s pevným úrokovým výnosem 10,9 % p.a. K úpisu dluhopisů v celkové jmenovité hodnotě 18.500.000 došlo téhož dne panem Ing. Jiřím Škopkem (jediný jednatel a jediný společník stěžovatelky). Téhož dne došlo též k úpisu dluhopisů v celkové jmenovité hodnotě 2.000.000 Kč paní J. Š. (manželka jednatele stěžovatelky). Zbývající část dluhopisů v celkové jmenovité hodnotě 4.500.000 Kč upsal dne 21. 12. 2013 pan Škopek. V prosinci roku 2012 byly panu Škopkovi vyplaceny zálohy na mzdu a přeplatek mzdy v celkové výši 14.616.000 Kč. Dne 20. 1. 2011 byla mezi paní Š. a stěžovatelkou uzavřena Smlouva o půjčce se splatností do 31. 12. 2013, na základě níž poskytla paní Š. stěžovatelce částku 2.250.000 Kč, s úrokem 3 % p. a. Dne 10. 12. 2012 uzavřel pan Škopek se stěžovatelkou Smlouvu o půjčce do max. výše 20.000.000 Kč se splatností 31. 12. 2013. Na základě této smlouvy poskytl pan Škopek stěžovatelce bezúročnou půjčku v celkové výši 18.130.600 Kč (ve dnech 10. 12. 2012, 21. 12. 2012 a 28. 12. 2012). Kupní cena dluhopisů upsaných v roce 2012 (20.500.000 Kč) byla uhrazena prostřednictvím dohod o vzájemném započtení pohledávek (ze dne 21. 12. 2012 a 28. 12. 2012) z titulu vydaných dluhopisů se závazky z titulu půjček. Kupní cena zbývající části dluhopisů upsaných v roce 2013 (4.500.000 Kč) byla dne 21. 12. 2013 uhrazena zápočtem pohledávky pana Škopka z titulu splatnosti úroku z dluhopisů za období od 22. 12. 2012 do 21. 12. 2013 v částce 2.016.500 Kč. Zbývající část kupní ceny ve výši 2.483.500 Kč uhradil dne 19. 12. 2013 pan Škopek na bankovní účet stěžovatelky.

[32] Stěžovatelce lze přisvědčit, že korunové dluhopisy představují legitimní nástroj financování podnikání prostřednictvím finančních prostředků z cizích zdrojů. Žalovaný ani krajský soud však stěžovatelce nevytýkali samotnou emisi dluhopisů, ale skutečnost,

že převažujícím účelem emise dluhopisů bylo získání daňové výhody umělým vytvořením podmínek pro její dosažení. Touto daňovou výhodou bylo každoroční snížení základu daně z příjmů o částku 2.725.000 Kč (v roce 2013 ve výši 2.248.125 Kč) odpovídající ročnímu úroku z vydaných dluhopisů; do doby splatnosti dluhopisů (20 let) jde o částku téměř 54 mil. Kč. Zároveň stěžovatelka takto svému společníku a jeho manželce zajistila pravidelný nezdaněný příjem.

[33] Stěžovatelka krajskému soudu vytýká, že nesprávně posoudil ekonomickou podstatu emise dluhopisů, neboť vycházel pouze z podezřelých okolností, aniž by se zabýval účelem transakce. Nejvyšší správní soud předně odkazuje na bod 27 rozsudku NSS ze dne 31. 5. 2022, č. j. 4 Afs 376/2021-60, v němž konstatoval, že „objektivní prvek (kritérium) zmíněný ve výše uvedeném testu zneužití práva podle Nejvyššího správního soudu zahrnuje jednotlivé úkony a transakce provedené daňovým subjektem, které je třeba hodnotit jednotlivě i v souvislosti. K naplnění objektivního prvku dojde tehdy, pokud ze všech objektivních okolností (zejm. úkonů provedených daňovým subjektem) po jejich celkovém zhodnocení vyplývá, že postrádají ekonomický smysl a jejich hlavním účelem je získání daňového zvýhodnění. V takovém případě pak tyto zjištěné objektivní okolnosti provedených transakcí dále umožňují učinit závěr o záměru daňového subjektu získat daňovou výhodu takovýmto umělým vytvořením podmínek pro její dosažení.“

[34] Z výše citovaného rozsudku tak vyplývá, že rozhodující je zejména zjištění objektivních okolností transakcí svědčících o naplnění objektivního prvku testu, od něhož se poté odvíjí posouzení subjektivního prvku (záměru daňového subjektu). Jednotlivé okolnosti případu je přitom třeba vnímat a posuzovat ve vzájemném souhrnu. Již krajský soud správně uvedl, že jakkoli emise korunových dluhopisů (do konce roku 2012 s nezdaněnými příjmy v podobě úroků), jakož i uplatnění nákladových úroků nejsou samy v rozporu se zákonem, je to v posuzované věci právě souhrn veškerých zjištěných okolností, který nemůže vést k jinému závěru, než že jejich záměrem bylo účelové získání daňového zvýhodnění, které by za standardních podmínek stěžovatelka nemohla využít. Jednotlivé okolnosti posuzovaných transakcí není přitom možné vytrhávat z jejich celkového kontextu, jak se ve své argumentaci pokouší stěžovatelka, neboť pak by výsledný obraz věci nezohledňoval jejich skutečný smysl (srov. rozsudek NSS č.j. 6 Afs 376/2018-46).

[35] Nestandardní okolnosti, které vedly k závěru o zneužití práva, spatřovali žalovaný i krajský soud především v aktech celé transakce, jimiž jsou spojené osoby; v termínu emise dluhopisů; ve způsobu úhrady podstatné části dluhopisů započtením závazků; v rozdílné výši úrokové sazby dluhopisů a půjček; v neprokázání ekonomického smyslu vydání dluhopisů; v izolovanosti emise dluhopisů a v nestandardním vyplacení odměn jednateli stěžovatelky v prosinci 2012.

[36] Na rozdíl od stěžovatelky pokládá Nejvyšší správní soud ve shodě s krajským soudem propojenost emitenta a upisovatelů dluhopisů (jednatel stěžovatelky a jeho

pokračování

manželka) v dané věci za významnou indicii nasvědčující tomu, že emise byla účelovou transakcí, jejímž hlavním smyslem bylo snížení daňové povinnosti. Právě tato personální propojenost umožnila ono umělé vytvoření podmínek pro získání daňové výhody. Byl to totiž jednatel stěžovatelky, kdo jako její jediný společník rozhodl o mimořádném zálohovém vyplacení svých odměn již v prosinci 2012, ačkoli běžný výplatní termín byl až v lednu následujícího roku. Tím cíleně snížil objem dostupných finančních prostředků stěžovatelky a sám získal prostředky k tomu, aby stěžovatelce mohl poskytnout půjčku. Svou pohledávku z této půjčky pak jednatel stěžovatelky použil k započtení na svůj dluh vzniklý z titulu upsání stěžovatelkou emitovaných dluhopisů. Skutečnost, že aktéry transakce byly spojené osoby, zároveň umožnila časovou koordinaci jednotlivých kroků tak, aby stěžovatelka stihla emitovat dluhopisy v době, kdy z platné právní úpravy (čl. IV bod 2 přechodných ustanovení zákona č. 192/2012 Sb.) vyplývala nulová výše srážkové daně z úrokových příjmů upisovatelů korunových dluhopisů emitovaných do 31. 12. 2012, tj. daňová výhoda pro jednatele stěžovatelky a jeho manželku.

[37] Nejvyšší správní soud souhlasí s krajským soudem, že o významu účasti spojených osob na posuzovaných transakcích svědčí také koncipování podnikání stěžovatelky jako rodinné společnosti, které nepochybně ovlivnilo rozhodování stěžovatelky. Daňová výhoda plynoucí primárně držitelům dluhopisů, tak byla nepřímou i v zájmu samotné stěžovatelky. Nelze též opomenout, že úroky z dluhopisů zajišťovaly jednatele stěžovatelky pravidelný (nemalý) nedaněný příjem, tudíž mu stěžovatelka mohla vyplácet menší odměny.

[38] Stěžovatelka dále namítá, že z rozsudku NSS ze dne 29. 10. 2024, č. j. 9 Afs 51/2024-58, vyplývá, že personální propojenost osob může být i skutečností svědčící ve prospěch daňového subjektu. Nejvyšší správní soud tento závěr nerozporuje. Uvedený rozsudek se však týkal skutkově odlišné situace, a jeho závěry tak nelze bez dalšího aplikovat na případ stěžovatelky. Argumentace stěžovatelky stran propojenosti osob tak nemůže nic změnit na závěru, že v nyní posuzované věci šlo o jednu z nestandardních okolností nasvědčujících zneužití práva.

[39] Pokud stěžovatelka namítá, že část emitovaných dluhopisů (v celkové jmenovité hodnotě 4.500.000 Kč) nabídla veřejně k úpisu externím investorům, protirečí si. Jak správně poukázal krajský soud v bodu 91 napadeného rozsudku, stěžovatelka sama uvedla, že z důvodu rodinného charakteru svého podnikání emitované dluhopisy nenabízela třetím osobám, neboť se obávala získání vlivu třetích osob nad fungováním stěžovatelky. Tyto obavy však nebyly na místě, jelikož s dluhopisy nejsou bez dalšího spojena žádná rozhodovací práva, nýbrž pouze právo na splacení dlužné částky a úroky z ní plynoucí. K oznámení o emisi dluhopisů uveřejněném v Obchodním věstníku dne 28. 12. 2012, z něž dle stěžovatelky vyplývá, že se pro část emise nejprve snažila najít investora z řad nespojených osob, Nejvyšší správní soud podotýká, že toto oznámení bylo uveřejněno až poté, kdy dominantní část emise dluhopisů (20,5 miliónu Kč) upsali jednatel stěžovatelky a jeho manželka (21. 12. 2012). Argument stěžovatelky o snaze najít investora z řad

nespojených osob tak není způsobilý vyvrátit závěry žalovaného a krajského soudu, neboť nic nemění na tom, že stěžovatelka uměle vytvářela podmínky pro získání daňové výhody. Zároveň nelze přehlížet, že i tuto část emise nakonec upsal jednatel stěžovatelky, a to s ročním odstupem, což mu umožnilo započíst na úhradu části nákladů na úpis dluhopisů svou pohledávku za stěžovatelkou z titulu úrokových výnosů z dříve upsaných dluhopisů.

[40] Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 25. 9. 2024, č. j. 8 Af 14/2023-119, jímž stěžovatelka argumentuje, je nepřiléhavý. Městský soud v něm považoval prokazatelné oslovení případných zájemců o úpis dluhopisů za podstatnou skutkovou okolnost, která ve spojení s dalšími okolnostmi vedla k závěru, že v předmětné věci nedošlo ke zneužití práva. V nyní projednávané věci však Nejvyšší správní soud považuje tvrzení stěžovatelky stran veřejné nabídky emitovaných dluhopisů, v souvislosti s existencí dalších nestandardních okolností transakce, za účelové. Závěry rozsudku Městského soudu v Praze jsou navíc založeny na odlišných skutkových okolnostech, a nelze je proto bez dalšího aplikovat na nyní posuzovanou věc stěžovatelky.

[41] K argumentaci stěžovatelky, že financování podnikatelské činnosti prostřednictvím spojených osob představuje standardní způsob získávání finančních prostředků, přičemž se jedná o obchodní rozhodnutí stěžovatelky, zda bude investiční záměr financovat z vlastních či cizích zdrojů, Nejvyšší správní soud odkazuje na výše uvedený rozsudek č. j. 4 Afs 376/2021-60, v němž zdejší soud konstatoval, že „[v] obecné rovině lze přisvědčit stěžovateli, že zákon o daních z příjmů financování podnikatelské činnosti prostřednictvím spojených osob výslovně předpokládá, a takové financování tedy není samo o sobě v rozporu se smyslem právní úpravy. V posuzované věci však z výše uvedených okolností vyplývá, že transakce související s předmětnou emisí dluhopisů neměly samy o sobě ekonomický smysl a jejich hlavním smyslem a účelem bylo získání daňové výhody v podobě snížení daňové povinnosti stěžovatele prostřednictvím uplatnění úroků z dluhopisů jakožto nákladů ve smyslu § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů. Jednalo se tudíž o zneužití práva, jemuž není možné přiznat ochranu. Nejvyšší správní soud proto nepřisvědčil argumentaci stěžovatele, že uznatelnost předmětných úrokových nákladů nemůže být v rozporu se smyslem a účelem zákona o daních z příjmů a jednalo se o situaci, kdy stěžovatel zcela legitimně volí mezi alternativami majícími vlastní ekonomický smysl (tj. financování podnikání) tu, která nejlépe vyhovuje jeho potřebám.“

[42] Nejvyšší správní soud souhlasí se stěžovatelkou, že nestandardní okolnost spočívající v izolovanosti emise dluhopisů je třeba hodnotit v kontextu doby, v níž stěžovatelka dluhopisy emitovala. Jak již bylo uvedeno výše, stěžovatelka emitovala korunové dluhopisy v době (konec roku 2012), kdy z platné právní úpravy vyplývala daňová výhoda v podobě nulové výše srážkové daně z úrokových výnosů z nich plynoucích. Žalovaný v bodu 107 napadeného rozhodnutí příhodně uvedl, že stěžovatelka při potřebě dalších finančních prostředků v následujících letech žádnou další emisi dluhopisů neprovedla. Naopak po emisi dluhopisů v roce 2012 a po novele zákona o daních z příjmů, týkající se zaokrouhlování úrokového příjmu z dluhopisů, uzavřela dne

pokračování

20. 7. 2014 s panem Ing. Škopkem smlouva o půjčce, na základě které se pan Ing. Škopek zavázal stěžovatelce opakovaně půjčit částku do max. výše 200.000 Kč (dne 22. 7. 2014 poskytl stěžovatelce bezúročnou půjčku ve výši 50.000 Kč a dne 13. 10. 2014 ve výši 100.000 Kč). S krajským soudem lze souhlasit, že není zřejmé, z jakého důvodu stěžovatelka nevyužívala možnosti financování záměru prostřednictvím bezúročných krátkodobých půjček (viz rovněž smlouva o půjčce ze dne 10. 12. 2012 v max. výši 20.000.000 Kč) kontinuálně, a přistoupila k emisi dluhopisů. Ačkoliv stěžovatelce samo o sobě nelze klást k tíži, že neupisovala dluhopisy pravidelně, s ohledem na termín emise a nominální hodnotu dluhopisů jde zjevně o jednu z indicí nasvědčujících snaze o získání neoprávněné daňové výhody.

[43] Nejvyšší správní soud přisvědčuje stěžovatelce v tom, že započtení dluhů představuje standardní způsob splnění závazku. To ovšem nic nemění na správnosti závěru, že v nyní řešené věci šlo o jednu z nestandardních okolností nasvědčujících zneužití práva. Započtení dluhů jako způsob úhrady podstatné části ceny za upsání dluhopisů je totiž třeba vnímat v kontextu dalších relevantních zjištění správních orgánů. Nejvyšší správní soud upozorňuje zejména na shora zmíněné časové souvislosti jednotlivých kroků uskutečněných v prosinci 2012 – výplata odměny jednatele v nestandardním termínu a z ní plynoucí snížení disponibilních finančních prostředků stěžovatelky o částku 14.616.000 Kč, následné doplnění těchto prostředků půjčkou od jednatele (18.130.600 Kč) a navazující započtení této půjčky na úhradu úpisu dluhopisů (18.500.000.Kč).

[44] K rozdílné výši úrokové sazby dluhopisů a půjček poskytnutých jednatelem stěžovatelky a jeho manželkou Nejvyšší správní soud uvádí, že argumentace žalovaného i krajského soudu je logická. Pokud byla manželka jednatele ochotna půjčit stěžovatelce částku 2.250.000 Kč téměř na dva roky s úrokem 3 % ročně a jednatel byl ochoten stěžovatelce půjčit až 20.000.000 Kč na jeden rok dokonce bezúročně, působí vedle těchto hodnot roční úrokový výnos z dluhopisů ve výši 10,9 % (byť se splatností na 20 let) jako významně vyšší. O výši tohoto úrokového výnosu navíc rozhodl právě jednatel stěžovatelky, kterému pak tento výnos plynul, přičemž současně tvořil náklady, o které chtěla stěžovatelka snižovat svůj základ daně z příjmů právnických osob. Nejvyšší správní soud současně nepřehlédl, že další financování investičního záměru, které si stěžovatelka zajistila, byly úvěry od Komerční banky s výrazně nižším úrokem 1,33 až 1,43 % ročně (viz bod 73 rozhodnutí žalovaného). Itoto zjištění potvrzuje nestandardnost dluhopisového financování s úrokem 10,9 % ročně. Stěžovatelka má pravdu v tom, že její jednatel neměl povinnost jí poskytnout bezúročně desítky miliónů Kč na dobu 20 let, nic takového však podle zjištění správních orgánů nebylo potřeba, jak bude vysvětleno níže. Vzhledem k tomu, že emise dluhopisů neměla ekonomické opodstatnění, není podstatné, že podle stěžovatelky úroková sazba odpovídala běžné výši poskytované u dluhopisů v dané době.

[45] Námitku stěžovatelky, že správní orgány nerozporovaly legitimitu krátkodobých půjček poskytnutých od jednatele a jeho manželky, ani daňovou uznatelnost úroků

z těchto krátkodobých půjček, shledal Nejvyšší správní soud nedůvodnou. Stěžovatelkou zmíněné krátkodobé financování nebylo předmětem posuzované věci, v níž správní orgány rozhodovaly toliko o nákladových úrocích z předmětné emise dluhopisů, nikoli také o úrocích plynoucích z krátkodobých půjček od jednatele a jeho manželky. Předmětem posuzované věci nebyly ani jiné druhy financování přednesené stěžovatelkou. Tvzení, že pokud by stěžovatelka zvolila jiný druh financování, byly by související náklady daňově uznatelné, je tak čistě spekulativní.

[46] Stěžovatelka dále zpochybňovala závěry žalovaného a krajského soudu o nestandardním vyplacení odměn jednatele stěžovatelky v prosinci 2012. Na rozdíl od stěžovatelky nepovažuje Nejvyšší správní soud dřívější termín výplaty odměny jednatele za marginálii, neboť šlo o jeden z kroků, jimiž se stěžovatelka snažila navodit dojem, že potřebuje dodatečné finanční prostředky pro realizaci svého investičního záměru. Žalovaný v bodu 90 napadeného rozhodnutí poukázal na rozdíly ve výši odměn za roky 2010 až 2016, z nichž odměna vyplacená v prosinci 2012 dosahovala zcela mimořádné výše (8.099.397 Kč v roce 2010, 7.020.609 Kč v roce 2011, 14.276.297 Kč v roce 2012, 584.180 Kč v roce 2013, 196.426 Kč v roce 2014, 242.081 Kč v roce 2015 a 244.502 Kč v roce 2016). Žalovaný zároveň v bodu 94 napadeného rozhodnutí vyvrátil, že by výše přiznané odměny byla vázána na dosahované hospodářské výsledky, jak tvrdila stěžovatelka. Nelze též opomenout, že významné snížení odměn vyplácených jednatele v letech 2013 a 2014 bylo do značné míry kompenzováno úrokovými výnosy, které mu plynuly z upsaných dluhopisů.

[47] Pokud jde o otázku ekonomického smyslu (skutečné ekonomické podstaty) posuzované emise dluhopisů, Nejvyšší správní soud připomíná, že primárním smyslem emise dluhopisů má být zajištění externího zdroje financování, respektive získání dodatečného kapitálu pro další rozvoj nebo udržení podnikání z externích zdrojů (srov. rozsudek NSS č. j. 4 Afs 376/2021-60). Pokud je tento účel naplněn, uplatnění úrokových nákladů externího financování při stanovení základu daně z příjmů zásadně neodporuje účelu § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů. Nejvyšší správní soud však ve shodě s krajským soudem dospěl k závěru, že tento účel nyní naplněn nebyl.

[48] Stěžovatelka uvedla, že smyslem emise dluhopisů bylo nahradit krátkodobé financování (půjčky od jednatele a jeho manželky) dlouhodobým financováním (emise korunových dluhopisů), aby zajistila dostatečné a dlouhodobé prostředky pro realizaci svého investičního záměru. Ačkoliv refinancování krátkodobých zdrojů financování dlouhodobými zdroji financování lze v obecné rovině považovat za ekonomicky opodstatněné, stěžovatelka k tomuto kroku přistoupila ve chvíli, kdy disponovala prostředky z půjčky od svého jednatele, která mohla dosáhnout výše až 20 milionů Kč, byla bezúročná a splatná až dne 31. 12. 2013, a z půjčky od jeho manželky ve výši 2.250.000 Kč s úrokem 3 % ročně a splatností rovněž až dne 31. 12. 2013. Stěžovatelka tak mohla krátkodobé zdroje financování využít ještě v roce 2013 a k emisi dluhopisů přikročit až v roce následujícím. Místo toho však nahradila krátkodobé půjčky s nízkým či nulovým

pokračování

úrokem za závazky plynoucí z dluhopisů s úrokem 10,9 % p. a. po dobu dvaceti let, což nelze považovat za ekonomicky racionální.

[49] Nelze též opomenout, že snížení svých disponibilních prostředků si v prosinci 2012 způsobila stěžovatelka sama tím, že nestandardně vyplatila svému jednateři odměnu a doplatek mzdy v mimořádné výši 14.616.000 Kč, ačkoli běžný termín výplaty byl až v lednu následujícího roku. Pokud by stěžovatelka postupovala standardně, a jednateři by odměnu v prosinci 2012 nevyplatila, její disponibilní prostředky by v prosinci 2012 byly vyšší o 14.616.000 Kč. Stěžovatelka se tedy jednotlivými kroky v prosinci 2012 (předčasná výplata odměny jednatele v mimořádné výši, půjčka od jednatele) snažila navodit dojem, že potřebuje dodatečné finanční prostředky. Finanční prostředky získané emisí dluhopisů pak ovšem použila na úhradu půjčky od jednatele a půjčky od jeho manželky, ačkoli tyto půjčky byly splatné až 31. 12. 2013. Finanční prostředky na refinancování těchto půjček tak stěžovatelka v prosinci 2012, kdy dluhopisy emitovala, nejen z objektivního hlediska nepotřebovala, ale ani žádné nové finanční prostředky touto emisí nezískala, a vydání dluhopisů tudíž nemělo ekonomické opodstatnění.

[50] Výše uvedený závěr vyplývá též z analýzy disponibilních prostředků stěžovatelky v podobě denních zůstatků na jejím bankovním účtu, kterou provedly správní orgány v rámci daňové kontroly týkající se zdaňovacích období let 2013 a 2014 (zpráva o daňové kontrole týkající se těchto zdaňovacích období je součástí správního spisu v nyní projednávané věci). Jak uvedl krajský soud v bodu 97 napadeného rozsudku, z uvedené analýzy vyplynulo, že finanční prostředky stěžovatelky na bankovním účtu ke konci let 2011, 2012, 2013 a 2014 plynoucí z půjček od jednatele stěžovatelky a jeho manželky, z bankovních úvěrů, dotace a lepšího inkasa pohledávek, byly schopny pokrýt veškeré finanční potřeby stěžovatelky. Finální částka vynaložená na investiční záměr stěžovatelky (Rekonstrukce a dostavba výrobních hal) v roce 2014 činila 37,6 mil. Kč, přičemž v roce 2012 byl příjem žalobkyně z poskytnuté bezúročné půjčky od jednatele 18.130.600 Kč, v roce 2013 byl příjem žalobkyně z bankovního úvěru a části dotace 24.709.152 Kč a v roce 2014 byl příjem žalobkyně z úvěru a části dotace 12.325.872 Kč. Stěžovatelka tak měla dostatek finančních prostředků nejen na úhradu realizace uvedeného záměru, ale též na jeho další fungování a na případné rezervy. Pokud tedy účelem emise dluhopisů bylo financování investičního záměru stěžovatelky, pak tento záměr stěžovatelka mohla zafinancovat z výše uvedených zdrojů, aniž by bylo nutné za tímto účelem provádět emisi dluhopisů, která navíc fakticky stěžovatelce žádné dodatečné finance nepřinesla. Nejvyšší správní soud tak shledal neoprávněnou výtku stěžovatelky, že žalovaný neprokázal, že zajištění dlouhodobého financování pro uskutečnění investičního záměru bylo možné uskutečnit i bez emise dluhopisů. Neshledal proto ani rozpor závěrů napadeného rozsudku s rozsudkem NSS ze dne 23. 6. 2024, č. j. 10 Afs 16/2023-78, byť se uvedený rozsudek zabýval odlišnou situací, kdy stěžovatelka doložila a prokázala skutečný ekonomický účel transakcí.

[51] Tvrzení stěžovatelky, že pokud by nezajistila dlouhodobé financování investičního

záměru prostřednictvím emise dluhopisů, nemohla by investiční záměr realizovat, je čistě spekulativní. Stěžovatelka sice uvádí, že bankovní úvěr a dotace jí byly poskytnuty až v návaznosti na emisi dluhopisů, své tvrzení však nijak nedokládá.

[52] Nejvyšší správní soud, stejně jako žalovaný a krajský soud, nepochybně, že stěžovatelka investiční záměr skutečně realizovala. Rovněž nerozporuje, že za určitých konkrétních okolností může shromáždování finančních prostředků před realizací záměru představovat ekonomicky opodstatněnou a racionální volbu. S ohledem na shora uvedené však Nejvyšší správní soud souhlasí s krajským soudem, že stěžovatelka neposkytla smysluplné vysvětlení, proč řešila refinancování původního zadlužení s předstihem. Jediným vysvětlením tak zůstává umělé vytvoření podmínek pro čerpání daňové výhody, a to pro stěžovatelku v podobě snížení základu daně o nákladový úrok z emitovaných dluhopisů a pro s ní spojené osoby v podobě nulové výše srážkové daně z úrokových výnosů z těchto dluhopisů, což bylo možné právě jen v případě uskutečnění emise do 31. 12. 2012. Na uvedeném závěru nic nemění ani fakt, že potřeba (částečného) refinancování zmíněných krátkodobých půjček od jednatele a jeho manželky mohla později, nikoli však v prosinci 2012, vyvstat, což skutečně nepopírali žalovaný ani krajský soud. Pro nyní řešenou věc je však klíčové právě to, že stěžovatelka emitovala dluhopisy v prosinci 2012, kdy prostředky z této emise plynoucí nepotřebovala, jak bylo vysvětleno výše, a zároveň touto emisí ani žádné dodatečné finanční prostředky nezískala, neboť prostředky z emise dluhopisů použila na úhradu svých nesplatných závazků vůči spojeným osobám, které dluhopisy upsaly.

[53] Nyní posuzovaná věc se v podstatných znacích neodlišuje od stěžovatelkou zmiňovaných rozsudků Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 8. 2022, č. j. 7 Afs 49/2022-26, a ze dne 31. 5. 2022, č. j. 4 Afs 367/2021 - 60, neboť ani v případě stěžovatelky emise dluhopisů nepřinesla emitentovi v podstatě žádné nové finanční prostředky (rozhodně ne ve výši odpovídající hodnotě této emise 25 miliónů Kč) a stěžovatelka současně prostředky získané emisí dluhopisů v době jejich emise reálně nepotřebovala.

[54] Nejvyšší správní soud tak má stejně jako krajský soud i správní orgány za to, že v posuzované věci byly dostatečně zjištěny okolnosti, z nichž lze učinit závěr o naplnění objektivního i subjektivního prvku výše uvedeného testu zneužití práva. Jednalo se totiž o uzavřený kruh vzájemně časově a finančně souvisejících transakcí, při kterém se převážně jednalo pouze o umělé vytvořený koloběh vlastních finančních prostředků stěžovatelky, jejího jednatele a jeho manželky ve snaze získat daňovou výhodu v podobě snížení daňové povinnosti formou nákladových úroků z emitovaných dluhopisů při současném zajištění značného nezdaněného příjmu pro jednatele stěžovatelky a jeho manželku. O těchto transakcích navíc rozhodovala stejná osoba (jednatel stěžovatelky), která v nich vystupovala za účasti manželky v různých rolích (statutární orgán, poskytovatel půjčky a upisovatel dluhopisů). Jednalo se tak o situaci, kdy úpis dluhopisů nesloužil jako legitimní nástroj zajištění cizího kapitálu, neboť se všechny relevantní operace odehrály mezi

pokračování

spojenými osobami.

[55] Krajský soud správně vyhodnotil jednotlivé zjištěné objektivní okolnosti jako celek. Odůvodnění rozsudku krajského soudu je logické, přesvědčivé a řádně zdůvodněné a je z něj patrné, že shledal naplnění objektivního prvku zneužití práva v okolnostech emise dluhopisů a následném jednání stěžovatelky, i subjektivního prvku (motivu, záměru), a to ve způsobu zapojení pana Ing. Škopka a jeho manželky do řetězce transakcí. Shledal přitom i příčinnou souvislost mezi těmito prvky, neboť bez jednotlivých (na sebe navazujících kroků) stěžovatelky by k získání předmětné daňové výhody nedošlo. Krajský soud rovněž náležitě popsal skutečnosti, které ho vedly k závěru o absenci ekonomického smyslu emise předmětných dluhopisů. Vzal v potaz veškeré stěžovatelkou zmiňované skutečnosti, z nichž měly podle ní vyplývat racionální a ekonomické důvody emise dluhopisů. Dospěl přitom ke správnému závěru, že primárním cílem jednání stěžovatelky bylo získání neoprávněné daňové výhody, neboť pokud transakce postrádá ekonomický smysl, svědčí to objektivně o tom, že tato činnost daňového subjektu nemá jiné vysvětlení než zajištění daňového zvýhodnění (srov. rozsudek NSS č. j. 4 Afs 376/2021-60). Judikatura přitom nevyžaduje, aby získání neoprávněné daňové výhody bylo jediným cílem a výsledkem zneužívajícího jednání – postačí, pokud jde o cíl a výsledek hlavní, zjevně převažující (srov. rozsudek NSS č. j. 6 Afs 376/2018-46).

[56] S ohledem na výše uvedené stěžovatelce proto nelze přisvědčit, že prokázala a vysvětlila legitimitu svého postupu a správní orgány neunesly své důkazní břemeno k prokázání závěru o naplnění objektivní i subjektivní složky zneužití práva. Ačkoliv při prokazování naplnění podmínek zneužití práva leží důkazní břemeno na orgánech finanční správy (srov. rozsudky NSS ze dne 6. 2. 2019, č. j. 6 Afs 44/2018-31, či ze dne 12. 6. 2020, č. j. 5 Afs 114/2019-28), neznamená to, že daňový subjekt není povinen, chce-li vyvrátit závěry orgánů finanční správy, projevit procesní aktivitu a předkládat tvrzení a důkazní prostředky. Typicky tak bude na daňovém subjektu, aby vysvětlil, jaký jeho chování mělo, i přes zjištění správních orgánů, ekonomický smysl a že jeho hlavním cílem nebylo umělé získání daňové výhody (srov. rozsudek NSS ze dne 29. 6. 2023, č. j. 4 Afs 197/2022-117). Ačkoliv byl stěžovatelce poskytnut dostatečný prostor vysvětlit a doložit legitimitu svého postupu, stěžovatelka reálné ekonomické důvody emise dluhopisů náležitě neosvětlila, jak vyplývá z výše uvedeného. Neobstojí proto přesvědčení stěžovatelky, že dostatečně a jednoznačně prokázala a zdůvodnila, že hlavním důvodem realizace transakce nebylo získání daňové výhody a že úroky z dluhopisů jsou v daném případě daňově uznatelné náklady, které souvisí s dosažením, zajištěním a udržením zdanitelných příjmů a splňují podmínky § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmů. Nejvyšší správní soud stěžovatelce nepřisvědčil ani v tom, že uplatnění úroků v daňových nákladech stěžovatelky není v rozporu se smyslem a účelem příslušných ustanovení zákona o daních z příjmů.

[57] Na výše uvedeném závěru nemůže nic změnit ani to, že částka ve výši 2.483.500 Kč (kupní cena za část dluhopisů upsaných v roce 2013) byla prokazatelně uhrazena na bankovní účet stěžovatelky. Krajský soud v bodu 111 napadeného rozsudku příhodně

poukázal na denní zůstatky na bankovních účtech stěžovatelky, které se v období od 18. 12. 2013 do 28. 4. 2014 pohybovaly v rozmezí cca 15 až 25 milionů Kč (tj. ode dne před přijetím úhrady emisního kurzu dluhopisů, do 28. 4. 2014, kdy stěžovatelka získala další bankovní úvěr). Finální částka vynaložená na investiční záměr stěžovatelky přitom činila v roce 2013 11,6 mil. Kč a v roce 2014 22,8 mil. Kč. Zároveň nelze přehlížet, že počínaje rokem 2014 vyplácela stěžovatelka každoročně úrokový výnos z dluhopisů ve výši 2.750.000 Kč, což byly rovněž prostředky využitelné na realizaci investičního záměru. Za zmínku stojí také fakt, že celkový úrokový výnos pro upisovatele (jednatel stěžovatelky a jeho manželka) a na vrub stěžovatelky činí za dobu do splatnosti dluhopisů (20 let) téměř 54,5 miliónu Kč, což přesahuje celkovou výši investic v letech 2013 až 2016 ve výši 50.153.075,46 Kč (viz stěžovatelkou vyčíslený soupis investic mezi lety 2013 a 2016 založený ve správním spise). Nejvyšší správní soud se tak i v návaznosti na výše uvedené skutečnosti ztotožňuje s krajským soudem, že ačkoliv připsáním uvedené částky na účet skutečně došlo k navýšení finančních prostředků stěžovatelky, ta tyto finanční prostředky nepotřebovala. Jednalo se o účelovou transakci, jejímž primárním cílem bylo získání daňové výhody v podobě snížení základu daně stěžovatelky o nákladový úrok z emitovaných dluhopisů a vytvoření nezdaněného příjmu pro upisovatele dluhopisů. Účelovosti celé transakce navíc nasvědčuje i to, že stěžovatelka obdržela finanční prostředky od Ing. Škopka dne 19. 12. 2013, tj. ještě před podpisem smlouvy o převodu dluhopisů ze dne 21. 12. 2013. Tato skutečnost navíc dokládá, že emise dluhopisů byla značně ovlivněna účastí spojených osob.

[58] Se stěžovatelkou nelze souhlasit ani v tom, že nyní posuzovaná situace měla být řešena jinými zákonnými a méně invazivními prostředky než využitím institutu zneužití práva, a to konkrétně za použití § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů. Ze stěžovatelkou citovaného rozsudku NSS ze dne 21. 12. 2023, č. j. 3 Afs 114/2022-40, vyplývá, že „zneužití práva se uplatní až jako *ultima ratio* v případě, kdy jsou formálně splněny zákonné podmínky, jednání je tedy formálně bezvadné, ale jeho materiální výsledek je v rozporu se smyslem a účelem právní úpravy (k institutu zneužití práva srov. rozsudky NSS ze dne 13. 5. 2010, č. j. 1 Afs 11/2010-94, č. 2085/2010 Sb. NSS, nebo ze dne 10. 11. 2005, č. j. 1 Afs 107/2004-48, č. 869/2006 Sb. NSS).“ V případě stěžovatelky bylo prokázáno, že přes formální splnění podmínek daňové uznatelnosti úroků z dluhopisů podle § 24 odst. 1 zákona o daních z příjmu nedošlo k naplnění smyslu a účelu tohoto ustanovení. Podmínky pro aplikaci institutu zákazu zneužití práva tak byly naplněny a správní orgány postupovaly správně, pokud jednání stěžovatelky posuzovaly prostřednictvím tohoto nástroje. Pro úplnost Nejvyšší správní soud uvádí, že nebylo namístě zabývat se případnou úpravou výše uznatelné části úroků z dluhopisů tak, aby odpovídala běžnému tržnímu úroku, neboť předmětem soudního přezkumu mohly být výhradně závěry správních orgánů týkající se otázky zneužití práva, nikoliv úvahy, zda v předchozím řízení případně mohly postupovat jiným způsobem (srov. rozsudek NSS ze dne 31. 7. 2024, č. j. 6 Afs 31/2024-50).

[59] K argumentaci stěžovatelky, že v případech zneužití práva má správce daně usilovat o navození stavu, jako by ke zneužití práva nedošlo, odkazuje Nejvyšší správní soud

pokračování

na stěžovatelkou citovaný rozsudek č. j. 6 Afs 376/2018-46: „Podstatou aplikace institutu zákazu zneužití práva je snaha o to, aby byl nastolen takový stav, jako by ke zneužití práva nedošlo (srov. již výše citovaný rozsudek Soudního dvora ve věci Halifax, bod 94); jeho výsledkem by tedy mělo být odčerpání neoprávněné získané výhody. Konkrétní způsob tohoto odčerpání či „restituce“ je však v rukou správce daně a odvíjí se od okolností daného případu.“ Citovaný rozsudek však nelze vykládat natolik široce, jak to činí stěžovatelka, tj. že by musel správce daně stěžovatelce uznat náklady ve výši úroků, za které by byla stěžovatelka schopna si předmětné finanční prostředky opatřit prostřednictvím úvěru nebo jiného dostupného zdroje financování. Navíc, jak bylo shora vysvětleno, ze zjištění správních orgánů vyplývá, že stěžovatelka finance „získané“ prostřednictvím emise korunových dluhopisů v danou dobu nepotřebovala a ostatně reálně ani nezískala.

[60] V případě stěžovatelky správní orgány dospěly k závěru, že ačkoliv formální podmínky pro daňovou uznatelnost úroků podle § 24 zákona o daních z příjmů naplnila, učinila tak postupem zneužívajícím právo. Za každé zdaňovací období let 2016 a 2017 stěžovatelka zaúčtovala do nákladů ovlivňujících základ daně úroky z dluhopisů ve výši 2.725.000 Kč. Tuto neoprávněnou daňovou výhodu tak bylo nutné odčerpat. Správní orgány tedy splnily svou povinnost stanovit daň tak, jako by ke zneužití práva nedošlo, když z daňového základu vyloučily náklady na úroky z emitovaných dluhopisů vyplácené stěžovatelkou jednateli a jeho manželce. V rozsudku NSS č. j. 3 Afs 114/2022-40, jímž stěžovatelka argumentuje, byly posuzovány podmínky pro aplikaci § 23 odst. 7 zákona o daních z příjmů, nikoliv institutu zákazu zneužití práva. Závěry tohoto rozsudku tak nejsou pro nyní posuzovanou věc přílehlavé.

[61] Nejvyšší správní soud nepřisvědčil ani kasační námitce porušení zásady legitimního očekávání, k němuž mělo dojít tím, že stěžovatelka byla orgány finanční správy opakovaně ujišťována o tom, že její jednání (uplatnění úroků z dluhopisů jako daňově uznatelných nákladů) je v souladu se zákonem a nejedná se o zneužití práva. Uvedené tvrzení je však zavádějící, neboť stěžovatelka poukazovala pouze na vyjádření finanční správy zveřejněné na jejím webu dne 6. 3. 2017 a na dopis generálního ředitele Generálního finančního ředitelství zveřejněný dne 24. 4. 2017. Pro vznik legitimního očekávání je však nezbytná existence konkrétního ujištění ze strany příslušného orgánu, která mohou vzbudit legitimní očekávání u toho, komu jsou určena, a dále skutečnost, že tato ujištění jsou v souladu s použitelnými právními předpisy (viz rozsudek NSS ze dne 15. 8. 2012, č. j. 1 Afs 15/2012-38, č. 2713/2012 Sb. NSS, a ze dne 13. 10. 2023, č. j. 5 Afs 193/2022-41). K žádnému konkrétnímu ujištění ze strany správce daně u stěžovatelky nedošlo, a stěžovatelce tak nemohlo vzniknout legitimní očekávání o správnosti jejího postupu. (Nadto jsou stěžovatelkou poukazované dokumenty pozdějšího data než rozhodné kroky stěžovatelky a s ní spojených osob, tj. emise a úpis korunových dluhopisů.)

[62] Se stěžovatelkou nelze souhlasit ani v tom, že výše uvedená vyjádření finančních orgánů založila správní praxi. Nejvyšší správní soud předesílá, že z usnesení rozšířeného

senátu ze dne 21. 7. 2009, č. j. 6 Ads 88/2006-132, č. 1915/2009 Sb. NSS, vyplývá, že „*správní praxe zakládající legitimní očekávání je ustálená, jednotná a dlouhodobá činnost (příp. i nečinnost) orgánů veřejné správy, která opakovaně potvrzuje určitý výklad a použití právních předpisů. Takovou praxí je správní orgán vázán. Jen taková správní praxe je doplněním psaného práva a je způsobilá modifikovat pravidla obsažená v právní normě*“ (srov. také rozsudky NSS ze dne 28. 4. 2005, č. j. 2 Ans 1/2005-57, č. 605/2005 Sb. NSS; ze dne 13. 8. 2009, č. j. 7 As 43/2009-52; ze dne 22. 7. 2016, č. j. 5 As 21/2016-56). Stěžovatelce lze přisvědčit potud, že z vyjádření orgánů finanční správy i z díkce samotného zákona vyplývá, že emise korunových dluhopisů před koncem roku 2012 zakládala legitimní možnost upisovatelů, jimiž mohly být i osoby s emitentem spojené, uplatnit nulovou daň z příjmů, a stejně tak možnost emitenta snížit základ daně o náklady vynaložené na výplatu úroků z těchto dluhopisů plynoucích. Takové zákonem předvídané benefity bylo ovšem možné uplatnit pouze v případě, kdy šlo o tzv. prostou emisi dluhopisů, která nebyla vedena jediným či převažujícím úmyslem v podobě získání daňového zvýhodnění. Nejvyšší správní soud se tak ztotožňuje se závěrem krajského soudu, že vyjádření představitelů orgánů finanční správy nemohla stěžovatelce založit legitimní očekávání. Uvedený závěr nevyplývá ani z nálezu Ústavního soudu ze dne 14. 2. 2008, sp. zn. III ÚS 705/06, který stěžovatelka dezinterpretuje. Naopak rozhodovací praxe daňových orgánů, jež byla opakovaně přezkoumávána správními soudy, konstantně potvrzovala, že jestliže jediný či převažující cíl emise korunových dluhopisů představuje získání daňového zvýhodnění, jedná se o postup zneužívající právo.

[63] Stěžovatelka ve své argumentaci stran legitimního očekávání přitom vychází z nesprávného předpokladu, že daňové zvýhodnění plynoucí z institutu korunových dluhopisů uplatnila v souladu s vůlí zákonodárce. To ovšem správní orgány i krajský soud spolehlivě vyvrátily, jak Nejvyšší správní soud uvedl výše. Stěžovatelce tak nemohlo za daných skutkových okolností projednávané věci (při umělém vytvoření podmínek pro emisi dluhopisů, resp. uměle navozené potřebě získat prostředky ve výši 25 mil. Kč, z nichž podstatná část byla krátce předtím ze stěžovatelky odčerpána v podobě předčasné a mimořádně vysoké výplaty odměny jednatele) vzniknout ani žádné legitimní očekávání stran správnosti jejího jednání (srov. rozsudek NSS ze dne 24. 10. 2023, č. j. 1 Afs 143/2023-62).

[64] K založení legitimního očekávání nemohlo dojít ani tím, že v řádných daňových přiznáních původně správní orgány úroky z dluhopisů uznaly jako daňově uznatelné. Stanovení daně souhlasně s daňovým tvrzením není způsobilé stěžovatelce založit jakákoliv očekávání budoucího postupu správce daně, neboť při něm správce daně nijak nehodnotil ani neposuzoval zákonnost uplatněného nároku; pouze vycházel z tvrzení stěžovatelky a vyměřil tedy takovou daň, jakou tvrdila sama stěžovatelka (viz rozsudek NSS ze dne 28. 2. 2023, č. j. 2 Afs 254/2021-50).

IV. Závěr a rozhodnutí o nákladech řízení

pokračování

[65] Nejvyšší správní soud shledal nedůvodnými všechny stěžovatelkou uplatněné námitky, kasační stížnost je proto nedůvodná. Nejvyšší správní soud ji tedy dle § 110 odst. 1 věty druhé s. ř. s. zamítl.

[66] Zároveň Nejvyšší správní soud rozhodl o nákladech řízení o kasační stížnosti podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. Stěžovatelka neměla v řízení úspěch, a právo na náhradu nákladů řízení proto nemá. Procesně úspěšnému žalovanému pak nevznikly v řízení náklady přesahující rámec nákladů jeho běžné úřední činnosti.

Poučení: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 17. prosince 2024

Mgr. Aleš Roztočil
předseda senátu